ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 3ης Μαρτίου 2011 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-235/10 έως C-239/10,

με αντικείμενο αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικών αποφάσεων δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Cour de cassation (Λουξεμβούργο) με απόφαση της 29ης Απριλίου 2010, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Μαΐου 2010, στο πλαίσιο των διαδικασιών

David Claes (C-235/10),

Sophie Jeanjean (C-236/10),

Miguel Rémy (C-237/10),

Volker Schneider (C-238/10),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

Xuan-Mai Tran (C-239/10)

κατά

Landsbanki Luxembourg SA, τελούσας υπό καθεστώς εκκαθαρίσεως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, πρόεδρο τμήματος, E. Juhász (εισηγητή), Γ. Αρέστη, J. Malenovský και T. von Danwitz, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: V. Trstenjak
γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι D. Claes, S. Jeanjean, M. Rémy και V. Schneider καθώς και η X. Tran, εκπροσωπούμενοι από την R. Michel, avocat,

— η Landsbanki Λουξεμβούργο SA, τελούσα υπό εκκαθάριση, εκπροσωπούμενη από τον C. Jungers, δικηγόρο,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τον G. Rozet,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε την γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Οι αιτήσεις για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορούν την ερμηνεία των άρθρων 1 έως 3 της οδηγίας 98/59/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998, για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις (ΕΕ L 225, σ. 16).

2 Οι αιτήσεις αυτές υποβλήθηκαν στο πλαίσιο διαφορών μεταξύ, αφενός, των D. Claes, S. Jeanjean, M. Rémy και V. Schneider καθώς και της X. Tran και, αφετέρου, της Landsbanki Luxembourg SA (στο εξής: Landsbanki), τελούσας υπό καθεστώς εκκαθαρίσεως, αναφορικά με την άμεση καταγγελία των συμβάσεων εργασίας τους κατόπιν δικαστικής αποφάσεως που διέτασσε τη λύση και την εκκαθάριση της ως άνω εταιρείας.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Η οδηγία 75/129/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 17ης Φεβρουαρίου 1975, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 44), όριζε στο άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, όπως ίσχυε αρχικώς, ότι η εν λόγω οδηγία δεν εφαρμόζεται επί εργαζομένων που θίγονται από τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχειρήσεως εφόσον αυτή επέρχεται κατόπιν δικαστικής αποφάσεως.

4 Κατά την τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/56/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 1992, η οποία τροποποιεί την οδηγία 75/129 (ΕΕ L 245, σ. 3), πρέπει να προβλεφθεί ότι η οδηγία 75/129 εφαρμόζεται καταρχήν και στις ομαδικές απολύσεις που προκύπτουν από τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχείρησης κατόπιν δικαστικής αποφάσεως.

5 Το άρθρο 1 της οδηγίας 92/56 κατήργησε το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 75/129.

6 Κατά την έκτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/56, πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οι υποχρεώσεις των εργοδοτών όσον αφορά την ενημέρωση, τη διαβούλευση και την κοινοποίηση εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το αν η απόφαση για τις ομαδικές απολύσεις λαμβάνεται από τον εργοδότη ή από επιχείρηση που ελέγχει τον εργοδότη.

7 Η οδηγία 75/129, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 92/56, καταργήθηκε και αντικαταστάθηκε από την οδηγία 98/59.

8 Κατά την ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 98/59, που κωδικοποιεί την οδηγία 75/129, όπως έχει τροποποιηθεί, πρέπει να προβλεφθεί ότι η εν λόγω οδηγία εφαρμόζεται καταρχήν και στις ομαδικές απολύσεις που προκύπτουν από τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχείρησης κατόπιν δικαστικής αποφάσεως.

9 Δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της οδηγίας 98/59, στο πλαίσιο εφαρμογής της, νοούνται ως «ομαδικές απολύσεις» οι απολύσεις στις οποίες προβαίνει ο εργοδότης για έναν ή περισσότερους από τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχειρήσεως, εφόσον πληρούνται ορισμένες προϋποθέσεις ποσοτικής/χρονικής φύσεως.

10 Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 2, της προαναφερθείσας οδηγίας, αυτή δεν εφαρμόζεται:

«α) επί ομαδικών απολύσεων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο συμβάσεων εργασίας που συνήφθησαν για ορισμένο χρόνο ή για ορισμένη εργασία εκτός αν οι απολύσεις αυτές γίνουν προ της λήξεως ή εκτελέσεως, των συμβάσεων αυτών,

β) επί των εργαζομένων στην δημόσια διοίκηση ή τους οργανισμούς δημοσίου δικαίου (ή στα κράτη μέλη που δεν γνωρίζουν την έννοια αυτήν σε αντίστοιχους οργανισμούς),

γ) επί των πληρωμάτων των θαλασσίων σκαφών.»

11 Το άρθρο 2 της ίδιας οδηγίας ορίζει:

«1. Όταν ο εργοδότης προτίθεται να προβεί σε ομαδικές απολύσεις, υποχρεούται να πραγματοποιεί, εγκαίρως, διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων με σκοπό την επίτευξη συμφωνίας.

2. Οι διαβουλεύσεις αφορούν τουλάχιστον τις δυνατότητες αποφυγής ή μείωσης των ομαδικών απολύσεων, καθώς και τις δυνατότητες άμβλυνσης των συνεπειών, δια της προσφυγής σε συνοδευτικά κοινωνικά μέτρα με σκοπό τη βοήθεια για την επαναπασχόληση ή τον αναπροσανατολισμό των απολυομένων εργαζομένων.

Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι οι εκπρόσωποι των εργαζομένων μπορούν να προσφεύγουν σε εμπειρογνώμονες, σύμφωνα με τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές.

3. Για να μπορέσουν οι εκπρόσωποι των εργαζομένων να διατυπώσουν εποικοδομητικές προτάσεις, ο εργοδότης οφείλει, εγκαίρως, κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων:

α) να τους παρέχει όλες τις χρήσιμες πληροφορίες και

β) εν πάση περιπτώσει, να τους ανακοινώνει εγγράφως:

i) τους λόγους του σχεδίου απολύσεων,

ii) τον αριθμό και τις κατηγορίες των υπό απόλυση εργαζομένων,

iii) τον αριθμό και τις κατηγορίες των συνήθως απασχολούμενων εργαζομένων,

iv) την περίοδο κατά την οποία πρόκειται να γίνουν οι απολύσεις,

v) τα προβλεπόμενα κριτήρια για την επιλογή των εργαζομένων που θα απολυθούν, εφόσον οι εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές αποδίδουν τη σχετική αρμοδιότητα στον εργοδότη,

vi) την προβλεπόμενη μέθοδο υπολογισμού οιασδήποτε ενδεχόμενης αποζημίωσης απολύσεως, εκτός εκείνης που απορρέει από τις εθνικές νομοθεσίες ή/και πρακτικές.

Ο εργοδότης οφείλει να διαβιβάζει στην αρμόδια αρχή αντίγραφο τουλάχιστον των στοιχείων της γραπτής ανακοίνωσης που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο, στοιχείο β΄, σημεία i έως v.

4. Οι υποχρεώσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2 και 3 εφαρμόζονται ανεξάρτητα από το αν η απόφαση για τις ομαδικές απολύσεις λαμβάνεται από τον εργοδότη ή από επιχείρηση που ελέγχει τον εργοδότη.

Όσον αφορά τις προβαλλόμενες παραβάσεις των υποχρεώσεων ενημέρωσης, διαβούλευσης και κοινοποίησης που ορίζονται στην παρούσα οδηγία, δεν θα λαμβάνεται υπόψη, ως δικαιολογία, το επιχείρημα του εργοδότη ότι η επιχείρηση που έλαβε την απόφαση για τις ομαδικές απολύσεις δεν του παρέσχε τις αναγκαίες πληροφορίες.»

12 Το άρθρο 3 της οδηγίας 98/59 ορίζει τα εξής:

«1. Ο εργοδότης υποχρεούται να κοινοποιεί εγγράφως στην αρμόδια δημόσια αρχή κάθε σχεδιαζόμενη ομαδική απόλυση.

Εντούτοις, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέψουν ότι, στην περίπτωση ενός σχεδίου ομαδικών απολύσεων που προκαλούνται από τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχείρησης η οποία επέρχεται κατόπιν δικαστικής αποφάσεως, ο εργοδότης υποχρεούται να το κοινοποιήσει γραπτώς στην αρμόδια δημόσια αρχή μόνον κατόπιν αιτήσεώς της.

Η κοινοποίηση πρέπει να περιέχει κάθε χρήσιμη πληροφορία σχετικά με τη σχεδιαζόμενη ομαδική απόλυση, και τις διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων, που προβλέπονται στο άρθρο 2, και ιδίως τους λόγους της απολύσεως, τον αριθμό των υπό απόλυση εργαζομένων, τον αριθμό των συνήθως απασχολουμένων και την περίοδο μέσα στην οποία πρόκειται να πραγματοποιηθούν οι απολύσεις.

2. Ο εργοδότης υποχρεούται να διαβιβάσει στους εκπροσώπους των εργαζομένων αντίγραφο της κοινοποιήσεως που προβλέπεται στην παράγραφο 1.

Οι εκπρόσωποι των εργαζομένων δύνανται να υποβάλλουν τις τυχόν παρατηρήσεις τους στην αρμόδια δημόσια αρχή.»

13 Κατά το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής:

«1. Οι ομαδικές απολύσεις το σχέδιο των οποίων έχει κοινοποιηθεί στην αρμόδια δημόσια αρχή, ισχύουν το ενωρίτερο 30 ημέρες από την κοινοποίηση που προβλέπεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, με την επιφύλαξη των διατάξεων που διέπουν τα κατά περίπτωση δικαιώματα ως προς την προθεσμία προειδοποιήσεως.

Τα κράτη μέλη δύνανται να παρέχουν στην αρμόδια αρχή την ευχέρεια συντομεύσεως της αναφερόμενης στο προηγούμενο εδάφιο προθεσμίας.

2. Η αρμόδια δημόσια αρχή χρησιμοποιεί την προθεσμία, που αναφέρεται στην παράγραφο 1, για να εξεύρει λύσεις στα προβλήματα που δημιουργούνται από τις σχεδιαζόμενες ομαδικές απολύσεις.

3. Αν η αρχική προθεσμία που προβλέπεται στην παράγραφο 1, είναι μικρότερη από 60 ημέρες, τα κράτη μέλη δύνανται να παρέχουν στην αρμόδια δημόσια αρχή την ευχέρεια παρατάσεως της αρχικής προθεσμίας μέχρι 60 ημέρες από της κοινοποιήσεως, εάν υπάρχει κίνδυνος να μην εξευρεθεί λύση στα προβλήματα που δημιουργούνται από τις σχεδιαζόμενες ομαδικές απολύσεις, εντός της αρχικής προθεσμίας.

Τα κράτη μέλη δύνανται να παρέχουν στην αρμόδια δημόσια αρχή ευχέρειες μεγαλύτερης παρατάσεως.

Ο εργοδότης πρέπει να πληροφορείται την παράταση και τους λόγους της παρατάσεως προ της λήξεως της αρχικής προθεσμίας που προβλέπεται στην παράγραφο 1.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να μην εφαρμόζουν το παρόν άρθρο επί των ομαδικών απολύσεων που προκαλούνται από τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχειρήσεως, εφόσον αυτή επέρχεται κατόπιν δικαστικής αποφάσεως.»

Το εθνικό δίκαιο

14 Το άρθρο L. 125-1, παράγραφος 1, του λουξεμβουργιανού εργατικού κώδικα ορίζει:

«[Η] σύμβαση εργασίας λύεται, με άμεση ισχύ, σε περίπτωση διακοπής των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως λόγω θανάτου, φυσικής αδυναμίας ή κηρύξεως σε πτώχευση του εργοδότη. [...]

Εκτός από την περίπτωση, στην οποία τις επιχειρηματικές δραστηριότητες συνεχίσει ο σύνδικος πτωχεύσεως ή ο διάδοχος του εργοδότη, ο εργαζόμενος δικαιούται:

1. τους μισθούς που αντιστοιχούν στον μήνα επελεύσεως του γεγονότος και στον επόμενο μήνα, και

2. καταβολή αποζημιώσεως ίσης προς το 50 % των μηνιαίων καταβολών που αντιστοιχούν στην προθεσμία καταγγελίας την οποία θα εδικαιούτο ο εργαζόμενος [...]

Οι μισθοί και οι αποζημιώσεις που καταβάλλονται στον εργαζόμενο κατά το προηγούμενο εδάφιο δεν μπορούν εντούτοις να υπερβαίνουν το ποσό των μισθών και αποζημιώσεων που θα εδικαιούτο αυτός σε περίπτωση απολύσεως με προειδοποίηση.»

15 Τα άρθρα L. 166-1 έως L. 166-5 του κώδικα αυτού αφορούν την έννοια της ομαδικής απολύσεως και τις υποχρεώσεις του εργοδότη στο πλαίσιο τέτοιας απολύσεως.

16 Το άρθρο 61 του νόμου της 5ης Απριλίου 1993 σχετικά με τον χρηματοπιστωτικό τομέα, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 19ης Μαρτίου 2004, ο οποίος ενσωμάτωσε στον τροποποιηθέντα νόμο της 5ης Απριλίου 1993 σχετικά με τον χρηματοπιστωτικό τομέα την οδηγία 2001/24/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4ης Απριλίου 2001, για την εξυγίανση και την εκκαθάριση των πιστωτικών ιδρυμάτων (*Mémorial* A 2004, σ. 708), ορίζει:

«(1) Η λύση και η εκκαθάριση επέρχονται οσάκις:

α) είναι προφανές ότι το προβλεπόμενο στο προηγούμενο κεφάλαιο καθεστώς αναστολής πληρωμών, που αποφασίσθηκε προγενεστέρως, δεν επιτρέπει την εξομάλυνση της καταστάσεως που το δικαιολόγησε,

β) η χρηματοοικονομική κατάσταση του ιδρύματος έχει κλονισθεί σε τέτοιο βαθμό, ώστε να μην μπορεί αυτό πλέον να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις έναντι όλων των πιστωτών και των μετόχων,

γ) η άδεια του ιδρύματος ανακλήθηκε η δε σχετική απόφαση κατέστη οριστική.

(2) Μόνον η επιτροπή [επιτηρήσεως του χρηματοπιστωτικού τομέα] ή ο γενικός εισαγγελέας μπορούν, αφού προσεπικληθεί προσηκόντως η [προαναφερθείσα] επιτροπή, να ζητήσουν από το δικαστήριο να αποφασίσει τη λύση και την εκκαθάριση ενός ιδρύματος.

[...]

(7) Διατάσσοντας την εκκαθάριση, το Δικαστήριο διορίζει έναν εισηγητή δικαστή, καθώς και έναν ή περισσότερους εκκαθαριστές. Αποφασίζει σχετικά με τον τρόπο εκκαθαρίσεως. Δύναται να θέσει σε εφαρμογή, στην έκταση που αυτό καθορίζει, κανόνες σχετικά με την πτώχευση. Στην περίπτωση αυτή, δύναται να καθορίσει το

χρονικό σημείο κατά το οποίο σημειώθηκε η παύση πληρωμών σε ημερομηνία προγενέστερη κατά έξι το πολύ μήνες της καταθέσεως της αγωγής του άρθρου 60-2 (3). Ο τρόπος εκκαθαρίσεως μπορεί να τροποποιηθεί μεταγενέστερα, είτε αυτεπαγγέλτως, είτε κατόπιν αγωγής των εκκαθαριστών ή της επιτροπής [εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα].

[...]»

Οι διαφορές των κύριων δικών και τα προδικαστικά ερωτήματα

17 Η Landsbanki είναι πιστωτικό ίδρυμα με έδρα το Λουξεμβούργο.

18 Με απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 2008, το tribunal d'arrondissement de Luxembourg (περιφερειακό δικαστήριο του Λουξεμβούργου), έκανε δεκτή, κατόπιν αιτήσεως της Landsbanki, την υπαγωγή της στην ευεργετική διαδικασία αναστολής των πληρωμών για μέγιστη περίοδο έξι μηνών και όρισε διαχειριστή την Deloitte SA, με καθήκοντα διαχειρίσεως των περιουσιακών στοιχείων.

19 Με αίτηση της 27ης Νοεμβρίου 2008, ο εισαγγελέας του tribunal d'arrondissement de Luxembourg ζήτησε τη λύση και την εκκαθάριση της Landsbanki. Η επιτροπή επιτηρήσεως του χρηματοοικονομικού τομέα ζήτησε επίσης τη δικαστική εκκαθάριση του ιδρύματος.

20 Με απόφαση της 12ης Δεκεμβρίου 2008, το tribunal d'arrondissement de Luxembourg, εκτιμώντας ότι η κατάσταση της Landsbanki δεν ήταν δυνατόν να εξομαλυνθεί και ότι το εν λόγω ίδρυμα δεν ήταν σε θέση να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του, διέταξε τη λύση της. Αποφάσισε επίσης να τεθεί η Landsbanki υπό εκκαθάριση και διόρισε δύο εκκαθαριστές.

21 Με επιστολή της 15ης Δεκεμβρίου 2008, οι εν λόγω εκκαθαριστές ενημέρωσαν τους εργαζόμενους της Landsbanki για τη λύση και την εκκαθάρισή της, καθώς και για τη λύση των συμβάσεων εργασίας τους κατά το άρθρο L. 125-1 του λουξεμβουργιανού εργατικού κώδικα.

22 Στις 19 Δεκεμβρίου 2008 ανακλήθηκε η άδεια λειτουργίας τράπεζας της Landsbanki.

23 Με αγωγές της 24ης Δεκεμβρίου, οι αναιρεσείοντες των κύριων δικών ζήτησαν, οι μεν ως εκπρόσωποι του προσωπικού, η δε ως εγκυμονούσα υπάλληλος, από την πρόεδρο του δικαστηρίου εργατικών διαφορών να κηρύξει άκυρη την απόλυσή τους. Ζήτησαν επίσης την άμεση επαναπρόσληψή τους.

24 Με διατάξεις της 10ης Φεβρουαρίου 2009, η πρόεδρος του δικαστηρίου εργατικών διαφορών κήρυξε αβάσιμα τα αιτήματα, δεδομένου ότι οι περιστάσεις καθιστούσαν πρακτικώς αδύνατη την επαναπρόσληψη.

25 Οι αναιρεσείοντες των κύριων δικών εφεσίβαλαν τις ως άνω διατάξεις.

26 Με διατάξεις της 4ης Ιουνίου 2009, ο πρόεδρος του αρμόδιου τμήματος του Εφετείου κήρυξε αβάσιμες τις εφέσεις και επιβεβαίωσε τις εκκαλούμενες διατάξεις, με το σκεπτικό ότι οι λόγοι, για τους οποίους ο νομοθέτης προέβλεψε, στο άρθρο L. 125-1, του λουξεμβουργιανού εργατικού κώδικα, καταγγελία των συμβάσεων εργασίας με άμεση ισχύ σε περίπτωση διακοπής των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως κατόπιν κηρύξεως σε πτώχευση του εργοδότη, συνέτρεχαν στη συγκεκριμένη περίπτωση. Δεδομένου ότι η διακοπή των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως οφείλετο σε γεγονός που

προσιδιάζει στην κήρυξη πτωχεύσεως, η δικαστική εκκαθάριση έπρεπε να εξομοιωθεί με την προβλεπόμενη στο άρθρο L. 125-1 κατάσταση πτωχεύσεως.

27 Οι αναιρεσείοντες των κύριων δικών άσκησαν αναίρεση κατά των διατάξεων της 4ης Ιουνίου 2009 ενώπιον του Cour de cassation, το οποίο, κρίνοντας ότι η ερμηνεία των άρθρων 1 έως 3 της οδηγίας 98/59 ήταν απαραίτητη για την έκδοση αποφάσεων επί των υποθέσεων των οποίων είχε επιληφθεί, αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία έχουν πανομοιότυπη διατύπωση σε κάθε μία από τις προαναφερθείσες υποθέσεις:

«1) Έχουν τα άρθρα 1, 2 και 3 της οδηγίας 98/59 [...] την έννοια ότι εφαρμόζονται και επί παύσεως των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως συνεπεία κηρύξεως σε πτώχευση του εργοδότη ή συνεπεία δικαστικής αποφάσεως με την οποία διατάσσεται η λύση και εκκαθάριση του πιστωτικού ιδρύματος που είναι εργοδότης λόγω αφερεγγυότητας, βάσει του άρθρου 61, παράγραφος 1, στοιχεία α΄ και β΄, του [...] νόμου της 5ης Απριλίου 1993, σχετικά με τον χρηματοπιστωτικό τομέα [όπως τροποποιήθηκε από τον νόμο της 19 Μαρτίου 2004], όταν για τις ως άνω μορφές παύσεως, η εθνική νομοθεσία προβλέπει καταγγελία της συμβάσεως εργασίας παράγουσα άμεσα αποτελέσματα;

2) Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως στο ως άνω ερώτημα, έχουν τα άρθρα 1, 2 και 3 της οδηγίας 98/59/ΕΚ την έννοια ότι ο σύνδικος πτωχεύσεως ή ο εκκαθαριστής εξομοιούται προς εργοδότη ο οποίος έχει προβλέψει τις ομαδικές απολύσεις και είναι σε θέση, αφενός, να διενεργήσει, προς τον σκοπό αυτόν, τις προβλεπόμενες στα άρθρα 2 και 3 της [ως άνω] οδηγίας πράξεις και, αφετέρου, να προβεί σε απολύσεις (απόφαση της 10ης Δεκεμβρίου 2009, C-323/08, Rodríguez Mayor κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-11621], σκέψεις 39, 40 και 41);»

28 Με την από 14 Ιουνίου 2010 διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου, αποφασίστηκε η ένωση των υποθέσεων C-235/10 έως C-239/10 προς διευκόλυνση της έγγραφης και της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

29 Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί εάν τα άρθρα 1 έως 3 της οδηγίας 98/59 έχουν την έννοια ότι εφαρμόζονται επί διακοπής των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως που είναι εργοδότης, κατόπιν δικαστικής αποφάσεως με την οποία διατάσσεται η λύση και η εκκαθάρισή της λόγω αφερεγγυότητας, παρά το γεγονός ότι, σε περίπτωση τέτοιας διακοπής, η εθνική νομοθεσία προβλέπει καταγγελία των συμβάσεων εργασίας των εργαζομένων με άμεση ισχύ.

30 Η οδηγία 75/129 προέβλεπε, στο άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, ότι δεν εφαρμόζεται επί εργαζομένων που θίγονται από τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχειρήσεως εφόσον αυτή επέρχεται κατόπιν δικαστικής αποφάσεως. Η διάταξη αυτή προέβλεπε παρέκκλιση από τον κανόνα του άρθρου 1, παράγραφος 1, στοιχείο α΄, της ιδίας οδηγίας, ο οποίος προέβλεπε, με διατύπωση ταυτόσημη με εκείνη της αντίστοιχης διατάξεως της οδηγίας 98/59, ότι, στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας 75/129, νοούνται ως «ομαδικές απολύσεις» οι απολύσεις στις οποίες προβαίνει ο εργοδότης για έναν ή περισσότερους λόγους οι οποίοι δεν έχουν σχέση με το πρόσωπο των εργαζομένων (απόφαση της 12ης Οκτωβρίου 2004, C-55/02, Επιτροπή κατά Πορτογαλίας, Συλλογή 2004, σ. I-9387, σκέψη 55).

31 Το άρθρο 1, σημείο 1, στοιχείο β΄, της οδηγίας 92/56 κατήργησε το άρθρο 1, παράγραφος 2, στοιχείο δ΄, της οδηγίας 75/129.

32 Η τροποποίηση αυτή επισημάνθηκε από τον νομοθέτη της Ένωσης στην τρίτη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 92/56, κατά την οποία πρέπει να προβλεφθεί ότι η οδηγία 75/129 εφαρμόζεται καταρχήν και στις ομαδικές απολύσεις που προκύπτουν από τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχείρησης κατόπιν δικαστικής αποφάσεως.

33 Το Δικαστήριο έκρινε ότι, κατόπιν της ως άνω τροποποιήσεως της οδηγίας 75/129, ο εργοδότης υπέχει υποχρέωση ενημερώσεως και διαβουλεύσεως με τους εργαζομένους σε όλες τις περιπτώσεις ομαδικών απολύσεων λόγω διακοπής των δραστηριοτήτων εκμεταλλεύσεως, ακόμη και όταν η διακοπή αυτή επέρχεται κατόπιν δικαστικής αποφάσεως (βλ., συναφώς, απόφαση της 7ης Σεπτεμβρίου 2006, C-187/05 έως C-190/05, Αγοραστούδης κ.λπ., Συλλογή 2006, σ. I-7775, σκέψη 33).

34 Πρέπει επίσης να υπομνησθεί ότι, παράλληλα με τη διεύρυνση αυτή του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 75/129, ο νομοθέτης της Ένωσης προσέθεσε σε αυτήν δύο διατάξεις, μέσω της οδηγίας 92/56, ήτοι το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, και το άρθρο 4, παράγραφος 4.

35 Αφενός, το άρθρο 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, επιτρέπει στα κράτη μέλη να προβλέπουν ότι, σε περίπτωση σχεδίου ομαδικών απολύσεων που συνδέεται με τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχειρήσεως κατόπιν δικαστικής αποφάσεως, ο εργοδότης υποχρεούται να το κοινοποιήσει γραπτώς στην αρμόδια δημόσια αρχή μόνον κατόπιν αιτήσεώς της. Η διάταξη αυτή αφορά μόνον την υποχρέωση κοινοποιήσεως σχεδίων απολύσεων.

36 Αφετέρου, κατά το προαναφερθέν άρθρο 4, παράγραφος 4, τα κράτη μέλη μπορούν να μην εφαρμόζουν τις παραγράφους 1 έως 3 του εν λόγω άρθρου, που αφορούν σχέδιο ομαδικών απολύσεων που έχει ήδη κοινοποιηθεί στην αρμόδια δημόσια αρχή, επί των ομαδικών απολύσεων που προκαλούνται από τη διακοπή της δραστηριότητας της επιχειρήσεως κατόπιν δικαστικής αποφάσεως. Οι παράγραφοι 1 έως 3 του ως άνω άρθρου 4 αφορούν τις προθεσμίες εντός των οποίων παράγουν αποτελέσματα οι ομαδικές απολύσεις, το σχέδιο των οποίων έχει κοινοποιηθεί.

37 Οι δύο αυτές διατάξεις που περιέχονται στο τμήμα ΙΙΙ της οδηγίας 75/129, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 92/56, σχετικά με τη διαδικασία της ομαδικής απολύσεως, παρέχουν ορισμένες δυνατότητες στα κράτη μέλη. Εντούτοις, σε αντίθεση με τις τρεις περιπτώσεις μη εφαρμογής που προβλέπονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, οι ως άνω διατάξεις δεν περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής της.

38 Εκ των ανωτέρω προκύπτει ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 75/129, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 92/56, καλύπτει, υπό την επιφύλαξη των τριών παρεκκλίσεων που προβλέπονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, τις ομαδικές απολύσεις κατόπιν διακοπής των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως που επέρχεται με δικαστική απόφαση.

39 Η οδηγία 98/59 δεν περιέχει τροποποίηση των σχετικών με την υπό κρίση υπόθεση διατάξεων της οδηγίας 75/129, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 92/56.

40 Πρώτον, το γράμμα της τρίτης αιτιολογικής σκέψης της οδηγίας 92/56 επαναλαμβάνεται στην ένατη αιτιολογική σκέψη της οδηγίας 98/59.

41 Δεύτερον, τα άρθρα 3, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, και 4, παράγραφος 4, της οδηγίας 98/59 επαναλαμβάνουν, αντιστοίχως, με πανομοιότυπη διατύπωση, τις αντίστοιχες διατάξεις της οδηγίας 75/129, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 92/56.

42 Τρίτον, η οδηγία 98/59 ουδεμία διάταξη περιέχει σχετικά με ομαδικές απολύσεις κατόπιν της διακοπής της δραστηριότητας επιχειρήσεως συνεπεία δικαστικής αποφάσεως, η οποία να μην περιλαμβάνεται στην οδηγία 75/129, όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 92/56.

43 Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 98/59 καλύπτει, υπό την επιφύλαξη των τριών παρεκκλίσεων που προβλέπονται στο άρθρο 1, παράγραφος 2, αυτής, τις ομαδικές απολύσεις κατόπιν διακοπής των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως συνεπεία δικαστικής αποφάσεως.

44 Σε αντίθεση προς όσα υποστηρίζει η Landsbanki, η διαπίστωση αυτή δεν τίθεται υπό αμφισβήτηση, ούτε λόγω της προπαρατεθείσας αποφάσεως Rodríguez Mayor κ.λπ. ούτε λόγω των ιδιαιτεροτήτων της υποθέσεως των κύριων δικών.

45 Κατά πρώτο λόγο, στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Rodríguez Mayor κ.λπ., το αμφισβητούμενο ζήτημα ήταν κατά πόσον η οδηγία 98/59 απαγορεύει να χαρακτηρίζεται ως ομαδική απόλυση η λύση των συμβάσεων εργασίας περισσοτέρων εργαζόμενων, των οποίων ο εργοδότης είναι φυσικό πρόσωπο, συνεπεία του θανάτου του εν λόγω εργοδότη, οσάκις η επιχείρηση δεν μεταβιβάζεται σε κάποιον κληρονόμο.

46 Διαπιστώνεται, πάντως, ότι υφίσταται σημαντική διαφορά μεταξύ, αφενός, της περιπτώσεως θανάτου του εργοδότη που είναι φυσικό πρόσωπο και του οποίου η επιχείρηση δεν μεταβιβάζεται σε άλλο πρόσωπο και, αφετέρου, εκείνης, όπως στην υπόθεση των κύριων δικών, του εργοδότη που είναι νομικό πρόσωπο και του οποίου η λύση και η εκκαθάριση διατάχθηκαν με δικαστική απόφαση. Συγκεκριμένα, στην τελευταία αυτή περίπτωση, ο εργοδότης οφείλει, για όσο διάστημα υφίσταται η νομική του προσωπικότητα, αφενός, να διενεργήσει τις πράξεις των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας 98/59 και, αφετέρου, να προβεί, ενδεχομένως, στις ομαδικές απολύσεις.

47 Κατά δεύτερο λόγο, όσον αφορά τις ιδιαιτερότητες της υποθέσεως των κύριων δικών, η Landsbanki εσφαλμένως υποστηρίζει ότι η λύση και η εκκαθάριση του ιδρύματος συνέπεσαν με την προβλεπόμενη στην εθνική νομοθεσία λύση των συμβάσεων εργασίας, με αποτέλεσμα να μην είναι ουσιαστικώς σε θέση να τηρήσει τις υποχρεώσεις αναφορικά με τις διαβουλεύσεις με τους εκπροσώπους των εργαζομένων.

48 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι νομική κατάσταση που προκύπτει αποκλειστικώς από την εφαρμογή του εθνικού δικαίου δεν είναι ικανή να καθορίσει την ερμηνεία νομοθεσίας της Ένωσης.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι τα άρθρα 1 έως 3 της οδηγίας 98/59 έχουν την έννοια ότι εφαρμόζονται επί διακοπής των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως-εργοδότη κατόπιν δικαστικής αποφάσεως που διατάσσει τη λύση και την εκκαθάρισή της λόγω αφερεγγυότητας, παρά το γεγονός ότι, σε περίπτωση τέτοιας διακοπής, η εθνική νομοθεσία προβλέπει καταγγελία των συμβάσεων εργασίας των εργαζομένων με άμεση ισχύ.

Επί του δευτέρου ερωτήματος

50 Οι αναιρεσείοντες των κύριων δικών υποστηρίζουν ότι, καίτοι υπό εκκαθάριση, η Landsbanki εξακολουθούσε να παραμένει το νομικό πρόσωπο-εργοδότης με τη μόνη διαφορά ότι είχαν αλλάξει τα όργανα εκπροσωπήσεώς της, δεδομένου ότι το διοικητικό συμβούλιο και η διεύθυνση είχαν στερηθεί όλα τους τα δικαιώματα προς όφελος των εκκαθαριστών. Προσθέτουν ότι οι εκκαθαριστές συμπεριφέρθηκαν ως πραγματικοί εκπρόσωποι του εργοδότη.

51 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει, αφενός, ότι, κατά την απόφαση περί της θέσεως της Landsbanki υπό εκκαθάριση, το tribunal d'arrondissement de Luxembourg όρισε δύο εκκαθαριστές και, αφετέρου, ότι οι εκκαθαριστές αυτοί διατήρησαν τμήμα του προσωπικού και ενέταξαν στη Landsbanki πρόσωπα που δεν είχαν σχέση με αυτήν.

52 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, από την απάντηση που δόθηκε στο πρώτο ερώτημα, προκύπτει ότι, ακόμα και αν εθνική νομοθεσία προβλέπει την με άμεση ισχύ καταγγελία των συμβάσεων εργασίας σε περίπτωση διακοπής των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως κατόπιν δικαστικής αποφάσεως διατάσσουσας τη λύση και την εκκαθάρισή της λόγω αφερεγγυότητας, μια τέτοια ομαδική απόλυση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 98/59.

53 Σε περίπτωση αφερεγγυότητας, η νομική προσωπικότητα της επιχειρήσεως, της οποίας η λύση και η εκκαθάριση διατάσσονται με δικαστική απόφαση, υφίσταται για περιορισμένους μόνο σκοπούς, ιδίως για τις ανάγκες της διαδικασίας αυτής και έως τη δημοσίευση των λογαριασμών και την περάτωση των πράξεων εκκαθαρίσεως. Εντούτοις, μία τέτοια επιχείρηση οφείλει, μέχρι την ημερομηνία οριστικής λήξης της νομικής της προσωπικότητας, να εκπληρώσει τις προβλεπόμενες στα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας 98/59 υποχρεώσεις οι οποίες βαρύνουν τον εργοδότη.

54 Στο μέτρο που η διεύθυνση του κρίσιμου ιδρύματος εξακολουθεί να υφίσταται, έστω με περιορισμένες εξουσίες όσον αφορά τη διαχείρισή του, η διεύθυνση αυτή οφείλει να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που βαρύνουν τον εργοδότη βάσει των άρθρων 2 και 3 της οδηγίας 98/59.

55 Αντιθέτως, εάν τη διαχείριση του επίμαχου ιδρύματος αναλάβει εξ ολοκλήρου ένας εκκαθαριστής, σε αυτόν απόκειται να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την οδηγία 98/59.

56 Πρέπει να υπομνησθεί ότι οι προβλεπόμενες στο άρθρο 2 της οδηγίας 98/59 διαβουλεύσεις αφορούν όχι μόνον τις δυνατότητες αποφυγής ή μειώσεως της εκτάσεως των ομαδικών απολύσεων, αλλά επίσης τις δυνατότητες αμβλύνσεως των συνεπειών τους με προσφυγή σε μέτρα κοινωνικής αρωγής με σκοπό, ιδίως, να βοηθηθούν οι απολυόμενοι εργαζόμενοι στην εκ νέου εύρεση εργασίας στον ίδιο ή σε διαφορετικό τομέα (βλ., συναφώς, απόφαση της 10ης Σεπτεμβρίου 2009, C-44/08, Akavan Erityisalojen Keskusliitto AEK κ.λπ., Συλλογή 2009, σ. I-8163, σκέψη 64).

57 Σε περίπτωση που οι απορρέουσες από την οδηγία 98/59 υποχρεώσεις δεν προβλέπεται ότι βαρύνουν κάποιο πρόσωπο, ο εθνικός δικαστής οφείλει να ερμηνεύσει το εθνικό δίκαιο, στο μέτρο του δυνατού, υπό το πρίσμα του γράμματος και των σκοπών της οδηγίας 98/59, ώστε να εκπληρωθούν και να εκτελεσθούν οι υποχρεώσεις των άρθρων 2 και 3 αυτής.

58 Υπό τις συνθήκες αυτές, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι, έως την οριστική λήξη της νομικής προσωπικότητας επιχειρήσεως της οποίας διατάσσεται η λύση και η εκκαθάριση πρέπει να εκπληρούνται οι απορρέουσες από τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας 98/59 υποχρεώσεις. Οι υποχρεώσεις που βαρύνουν τον εργοδότη βάσει των άρθρων αυτών πρέπει να εκτελεσθούν από τη διεύθυνση της επίμαχης επιχειρήσεως, εφόσον αυτή εξακολουθεί αν υφίσταται έστω και με περιορισμένες εξουσίες αναφορικά με τη διαχείριση της εν λόγω επιχειρήσεως, ή από τον εκκαθαριστή αυτής, στο μέτρο που τη διαχείριση της προαναφερθείσας επιχειρήσεως αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου ο εκκαθαριστής αυτός.

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους των κύριων δικών δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Τα άρθρα 1 έως 3 της οδηγίας 98/59/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998, για προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν τις ομαδικές απολύσεις, έχουν την έννοια ότι εφαρμόζονται επί διακοπής των δραστηριοτήτων επιχειρήσεως-εργοδότη κατόπιν δικαστικής αποφάσεως που διατάσσει τη λύση και την εκκαθάρισή της λόγω αφερεγγυότητας, παρά το γεγονός ότι, σε περίπτωση τέτοιας διακοπής, η εθνική νομοθεσία προβλέπει καταγγελία των συμβάσεων εργασίας των εργαζομένων με άμεση ισχύ.

2) Έως την οριστική λήξη της νομικής προσωπικότητας επιχειρήσεως της οποίας διατάσσεται η λύση και η εκκαθάριση πρέπει να εκπληρούνται οι απορρέουσες από τα άρθρα 2 και 3 της οδηγίας 98/59 υποχρεώσεις. Οι υποχρεώσεις που βαρύνουν τον εργοδότη βάσει των άρθρων αυτών πρέπει να εκτελεσθούν από τη διεύθυνση της επίμαχης επιχειρήσεως, εφόσον αυτή εξακολουθεί αν υφίσταται έστω και με περιορισμένες εξουσίες αναφορικά με τη διαχείριση της εν λόγω επιχειρήσεως, ή από τον εκκαθαριστή αυτής, στο μέτρο που τη διαχείριση της προαναφερθείσας επιχειρήσεως αναλαμβάνει εξ ολοκλήρου ο εκκαθαριστής αυτός.

(υπογραφές)